Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 0 8 1 5 2 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SOCIOLOGIJA

Izpitna pola 2

Sobota, 31. maj 2008 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.
Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 4 strukturirane naloge, od katerih izberite 2. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 35; vsaka naloga je vredna 17,5 točke.

V preglednici z "x" zaznamujte, kateri nalogi naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenjevalec ocenil prvi dve nalogi, ki ste ju reševali.

I	II	III	IV

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pred vsak odgovor napišite številko vprašanja, na katero odgovarjate. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 2 prazni.

© RIC 2008

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

Prazna stran

OBRNITE LIST.

I. SOCIALIZACIJA

Vir A

Danes je pogosto mnenje, da je družina izgubila svojo socializacijsko moč, svoj vpliv in da so skupine vrstnikov postale vsemogočne, odločilne, zlasti ko gre za vzpodbujanje – domnevno razširjenega – asocialnega vedenja otrok in mladostnikov. Raziskave kažejo, da je situacija bolj zapletena. Vrstniki imajo vpliv, ko gre za zadeve, kot so moda na področju glasbe, način oblačenja in vzorci uporabe prostega časa. Družina pa ima še vedno odločilni vpliv, ko gre za poklicne cilje, temeljne vzorce vedenja in osnovne vrednote.

(Flere S. (1999); Sociologija, Pravna fakulteta, Maribor, str. 49)

Vir B

Durkheim trdi, da ima v kompleksnih industrijskih družbah šola funkcijo, ki je ne morejo nuditi ne družina ne vrstniki … Spoštovanje šolskih pravil je tisto, s čimer se otrok nauči spoštovati pravila na splošno, s čimer razvije navado samonadzora in samoobvladovanja preprosto zato, ker bi se moral nadzorovati in obvladovati. To je prva iniciacija v resnost dolžnosti.

(Haralambos M. (1999): Sociologija, Teme in pogledi, DZS, Ljubljana, str. 735)

Vir C

Skoraj da ni več človeka, ki ga ne bi tako ali drugače pritiskale potrebe po lastnem učenju … Stroka je dokončno potrdila, da osebnostni razvoj ni odvisen samo od otroštva ali prvih petih let življenja, ampak se osebnost pomembno oblikuje tudi v vseh poznejših obdobjih. Izobraževanje odraslih je način življenja.

(Izobraževanje kot način življenja, Delo, 29. 9. 2003, str. 16)

Vprašanja:

1. Opredelite dejavnike (agense) socializacije. (Vira A in B)

   (2 točki)

2. Primerjajte pomen družine in šole za socializacijo tako, da navedete in pojasnite razliko glede pravil in odnosov med osebami ter razliko glede načina učenja. Pomagajte si z viroma A in B.

   (4 točke)

3. Navedite še dve značilnosti socializacije v družinah v modernih družbah.

   (2 točki)

4. Navedite in pojasnite dve razliki v socializaciji v predmodernih in modernih družbah.

   (3 točke)

5. O kateri vrsti socializacije (posredno) govori vir C?

   (1 točka)

6. Opredelite to vrsto socializacije in ugotovite, zakaj v modernih družbah narašča njen pomen.

   (3 točke)

7. V katero vrsto socializacije bi uvrstili akulturacijo? Kratko pojasnite.

   (2,5 točke)

II. DRUŽBENA STRUKTURA/STRUKTURIRANJE DRUŽBENOSTI

Vir A

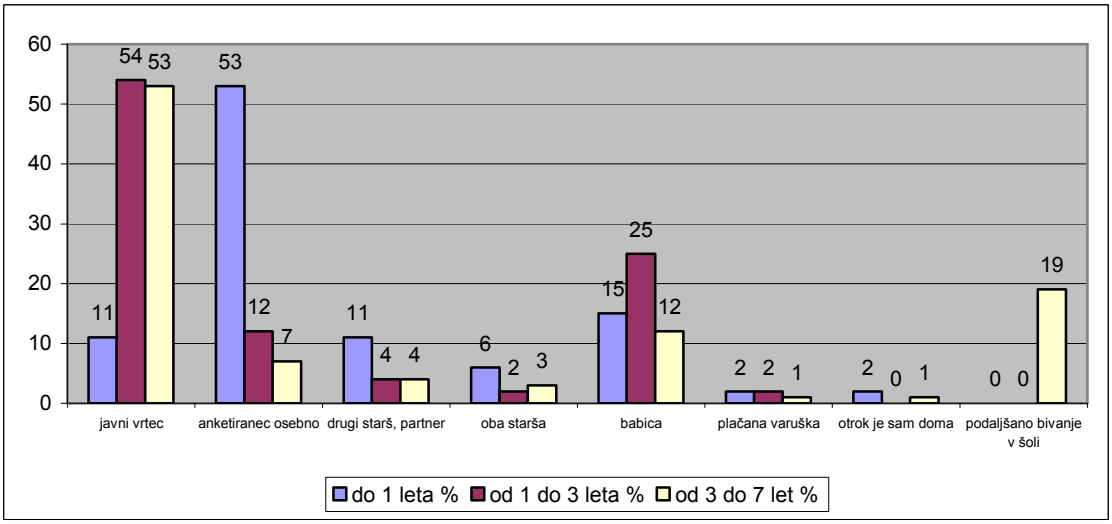

Slika 1: Oblike rednega varstva najmlajšega otroka

(Kanjuo Mrčela, A., Černigoj Sadar, N., Starši med delom in družino, Teorija in praksa, letnik 18, št. 5–6, FDV, Ljubljana, str. 728)

Vir B

Plačano delo in družina sta področji življenja, ki se lahko medsebojno dopolnjujeta, pa tudi izključujeta. Obveznosti v sferi doma otežujejo učinkovito delovanje v sferi plačanega dela in obratno …

(Šadl, Z. (2006), Plačano gospodinjsko delo v Sloveniji, Družboslovne razprave, letnik 22, št. 53, FDV, Ljubljana, str. 38)

Vir C

Od naše sposobnosti komuniciranja so močno odvisni zadovoljstvo v medosebnih odnosih, poklicni uspeh, občutek osebne izpolnjenosti, psihična dobrobit in celo fizično zdravje.

(Kuhar, M. (2006), recenzija ob izidu knjige Ule, M.: Psihologija komuniciranja, Družboslovne razprave, letnik 22, št. 53, FDV, Ljubljana, str. 124)

Vprašanja:

1. Navedite družbeni instituciji, ki po podatkih iz vira A skrbita za redno varstvo najmlajših otrok zunaj družin.

   (1 točka)

2. Kateri so cilji teh institucij in kako jih poskušajo doseči?

   (3 točke)

3. Ali je tudi družina družbena institucija? Utemeljite odgovor.

   (3,5 točke)

4. Opredelite pojem družbena vloga.

   (2 točki)

5. Na kateri aktualni problem pri izvajanju družbenih vlog opozarja vir B? Pojasnite, kakšne posledice ima lahko ta problem za posameznika/posameznico.

   (3 točke)

6. Pojasnite še dva problema pri izvajanju družbenih vlog.

   (3 točke)

7. Opredelite družbene odnose in njihovo temeljno značilnost. Pomagajte si z virom C.

   (2 točki)

III. RELIGIJA

Vir A

Religija je eno od pomembnih sredstev za osmišljanje človeških izkušenj in doživetij. Zgodnji sociologi so napovedovali, da bosta osvoboditev človeštva od pogleda na svet, prežetega z religioznimi simboli in namišljenimi podobami, ter vzpostavitev racionalnega in znanstvenega pogleda na svet eden od najpomembnejših dosežkov modernosti.

(Mathewman, S., in dr. (2007): Being sociological, Palgrave Macmillan, Houndmills, str. 276)

Vir B

Za Marxa je religija iluzija, ki lajša trpljenje, ki ga povzročata izkoriščanje in odtujitev.

(Haralambos, M., Holborn, M. (1999): Sociologija. Teme in pogledi, DZS, Ljubljana, str. 458)

Vprašanja:

1. Nekateri sociologi poudarjajo, da je religija kulturna univerzalija. Pojasnite, kaj to pomeni in v čem se ta pogled razlikuje od pogleda zgodnjih sociologov. (Vir A)

   (2 točki)

2. Med različnimi opredelitvami religije je opazna zlasti tista, ki temelji na razlikovanju med sakralnim in profanim. Pojasnite oba pojma.

   (2,5 točke)

3. Kaj so obredi in katere so njihove družbene funkcije? Navedite dve.

   (3 točke)

4. Kako v sociologiji običajno označujemo proces, v katerem naj bi se po napovedih zgodnjih sociologov človeštvo otreslo religioznega pogleda na svet? Pomagajte si z virom A.

   (1 točka)

5. Kateri pojavi v sodobnih družbah kažejo, da so bile napovedi zgodnjih sociologov o zmanjšanju družbenega vpliva religije netočne? Navedite in razložite dva pojava.

   (3 točke)

6. Katera družbena funkcija religije je poudarjena v viru A?

   (1 točka)

7. Navedite in kratko razložite eno od drugih družbenih funkcij, ki jih religiji pripisuje Karl Marx. (Vir B)

   (2 točki)

8. V nasprotju z Marxom nekateri sociologi poudarjajo integracijsko vlogo religije. Pojasnite to funkcijo.

   (3 točke)

IV. PROSTORSKE SKUPNOSTI

Vir A

Župani obljubljanskih občin opozarjajo, da bodo brez vpliva ob Mestni občini Ljubljana, ki ima več kot pol prebivalcev Osrednjeslovenske regije. Na Kočevskem želijo svojo regijo ali vsaj izločitev iz Dolenjske, v Prlekiji pa se sprašujejo, ali je poimenovanje v Pomursko regijo utemeljeno. V organih, ki bodo prenesli svoje pristojnosti na pokrajine, so povedali, da od države še pričakujejo natančnejša navodila in spremembe njihove območne zakonodaje, zato načrtovanih delitev še ne morejo komentirati.

(Pojbič, J. in dr. (2007): Več dodatnih pokrajin ali vsaj drugačna razdelitev, Delo, 16. 3. 2007, Ljubljana, str. 2)

Vir B

Pri boju proti revščini in socialni izključenosti imajo v Evropi pomembno mesto tudi revne stanovanjske soseske, v katerih je najti koncentracijo slabih stanovanjskih razmer in ranljivega prebivalstva, ki je socialno in prostorsko odrezano od glavnine družbe.

(Mandič, S. in Filipović, M. (2005): Stanovanjski primanjkljaj v Sloveniji: problem, ki ga ni?, TiP, letnik XLII, 4–6/2005, str. 706)

Vir C

Dejstvo, da se dve tretjini vseh respondentov enačita s krajem ali regijo, v kateri bivajo, in le ena četrtina z nacionalno državo oziroma domovino, napeljuje na misel, da gre za vračanje prebivalstva k predmodernemu parohialnemu lokalpatriotizmu.

(Rus, V., in Toš, N. (2005): Vrednote Slovencev in Evropejcev, FDV, IDV in CJMMK, Ljubljana, str. 114)

Vprašanja:

1. Katere prostorske skupnosti so omenjene v viru A?
(1,5 točke)

2. Opredelite lokalno in regionalno prostorsko skupnost.
(3 točke)

3. Poimenujte v viru B predstavljen problem, značilen predvsem za urbane skupnosti.
(1 točka)

4. Kako je mogoče tovrstne probleme reševati z urbanističnim načrtovanjem?
V odgovor vključite dva različna načina reševanja.
(3 točke)

5. Navedite in kratko utemeljite dve prednosti družbenega življenja v mestih.
(4 točke)

6. Opredelite globalizacijski proces ter predstavite enega od njegovih pozitivnih in enega od negativnih učinkov.
(3 točke)

7. Katera značilnost prostorskih skupnosti je predstavljena v viru C?
Navedite jo in kratko predstavite.
(2 točki)

Prazna stran